

Gårdsnytt 4/2017

Enebybergs Gårds Förening

Kulturbiennalen 2017

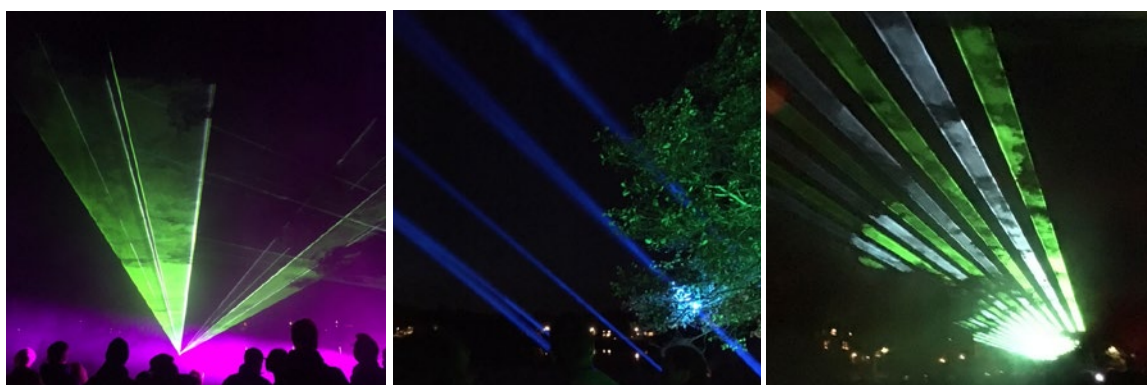

Foto: Ingrid Haugen

Kulturbiennalens invigning: Lasershow vid Ösbysjön den 14 oktober

Vilket lysande evenemang! Invigningen av Danderyds kulturbiennial blev en höstlig folkfest med "Ljus i mörkret" vid Ösbysjön. Fackeldans, diktläsning, dramatisering, tal, musik och – inte minst – en magnifik lasershow gjorde den milda, stjärnklara lördags-

kvällen minnesvärd. Under den dryga vecka som biennalen pågick följde sedan en lång rad vitt skilda aktiviteter. Nog kan vi vara stolta och glada över ett rikt kulturliv i vår kommun!

Ingrid Haugen

(Läs fortsättningen på sid. 4.)

Ordförandens ord

Så är vi mer än halvvägs inne i hösten. Det har varit en intensiv tid med kulturbiennalen som höjdpunkt. Den senare genomfördes på ett bra sätt genom några styrelsemedlemmars energiska arbete. Tack för det!

Så här efteråt har vi i styrelsen diskuterat om fler hade kommit till arrangemangen om inte mängden aktiviteter hade "kannibaliserat" på varandra. Men samtidigt, en kulturbiennial ska vara ett stort smörgåsbord av intressanta aktiviteter. Vi känner oss i alla fall nöjda med utfallet. Hoppas ni också är det.

Angående gårdens renovering har vi kommit en bit längre genom en bra kontakt med kommunen. Vi kommer inte att få alla våra önskemål tillgodosedda. Tyvärr inte det tillag-

ningskök som vi så länge längtat efter. För dyrt och för stora ingrepp i den gamla kulturbyggnaden, enligt kommunen. Men i övrigt en ordentlig uppfräschning.

Om tidsplanen håller, börjar det fysiska arbetet i april. Innan dess kommer våra lokalbehov för styrelsens arbete och inte minst för våra program att lösas.

Det här är sista numret av Gårdsnytt för året. Nästa nummer hoppas vi ska komma ut på ett lite annat sätt. Nyfiken?

Men innan dess väntar aktiviteter du kan läsa om i det här numret.

Önskar er en god läsning och ett gott slut på året.

Carl Johan Gezelius

Kulturarvsdagen 2017

Det årliga arrangemanget *Kulturarvsdagen* som arrangeras av Riksantikvarieämbetet och är en del av Europarådets och Europeiska kommissionens program European Heritage Day är det mest firade gemensamma kultur-evenemang som delas av Europas medborgare.

I Danderyd brukar hembygdsföreningarna turas om att stå för arrangemanget, och i år föll lotten på Samfundet Djursholms Forntid och Framtid. Temat var *Natur och kulturarv – miljöer med möjligheter*.

Den 10 september hade man ordnat med en promenad runt Ekebysjön med början vid Naturskolan. Där berättade Sten Hellqvist från Naturskyddsföreningen om naturen runt sjön och vikten av ett naturskyddsområde just här. Christer Bergqvist från Ekeby gård berättade om jordbruket och djuren på gården, och samarbetet med Naturskyddsföreningen. Ingrid Dyhlén-Täckman (antikvarie vid Stockholms stadsmuseum, boende i Djursholm) visade runt bland gravfälten: allt från den stora gravhögen vid Sjöstugan till det stora järnåldersgravfältet vid Ekeby gård.

Vandringen avslutades i gårdens garage/lada där kaffe och bullar serverades.

En mycket trevlig vandring i den vackra sensommarsolen.

Franciska Sieurin-Lönnqvist

Ingrid Dyhlén-Täckman berättar om järnåldersgravskicket på den ståtliga gravhögen nära Sjöstugan vid Ekeby gård.

Fotokollage från cykelrundan.

Foto: Ingrid Haugen

Cykelrundan söndagen den 24 september

I strålände septembersol avverkade en liten men tapper skara cyklister de cirka sju kilometer som Enebybergsrundan omfattade. Vid olika intressanta platser gjorde vi halt och fick oss många spännande historier till livs av föreningens utposterade informatörer: tekniken som tar vara på solenergi vid Anneberg, huset där Stig Dagerman bodde och den gamla

biografen, för att bara nämna några exempel. Vi avslutade med kaffe och en stunds trevlig samvaro på gården.

Det här var föreningens första cykelrunda, men en ny chans att delta kommer nästa år, då i samarbete med turistföreningen. Vi hoppas på samma vackra väder och många fler deltagare!

Ingrid Haugen

Med tanke på osäkerhet kring start av gårdens renovering ber vi att du kollar hemsidan www.enebyberg.com. Anmäl din e-postadress till info@enebyberg.com så får du aktuella uppdateringar.

Bilder från Enebyberg

Har du bilder från Enebyberg, förr eller nu, som kan vara av intresse för hembygdsföreningen? Sänd dem till Jan Löfgren, jan.lofgren46@gmail.com

(Kulturbiennalen, forts.)

Jubel för Fröken Elvis!

Vilken succé! Konserten med *Fröken Elvis* blev precis så bra som vi hade hoppats, om inte ännu bättre! På scenen stod fem proffsiga och genommusikaliska unga damer med Enebybergs egen *Camilla Fritzén* i spetsen som solist. Till charmen med den här gruppen hör att alla turas om att spela på i stort sett alla instrument och alla sjunger. Det blev en svängig och glad show med trevlig mix av musik och underhållande mellansnack. Vi fick höra en lång rad Elvissklassiker i svensk språkdräkt, av vilka flera har Camilla som översättare. Hon berättade också barndomsminnen från Danderyds gymnasiums aula, då hennes mammas dansskola hade sina uppvisningar där. Extra imponerande var det att hon bara några dagar innan hade fött barn! Sin videohälsning inför konserten hade hon spelat in på BB!

Publikens gensvar och uppskattning gick inte att ta miste på. En man i kön till försäljningen av bandets skivor efteråt sade begeistrat: "Jag är egentligen inte särskilt intresserad av musik, men jag är alldeles tagen av det här!"

Det enda tråkiga var att så många stolar i aulan var tomma. Många fler borde ha unnat sig den här underbara musikupplevelsen!

Ingrid Haugen.

Foto: Carl Johan Gezelius.

Två talangfulla ungdomar

Den 19 oktober på Enebybergs gård. En kulturstipendiat är Mikaela Stenström i Enebyberg som kom till gården under kulturbiennalen med "Kärlek och lycka, två kortfilmer".

Smilla Hagman, i mitten och på självporträttet, är en annan lovande ungdom. Hon målar och har ställt ut flera gånger under Danderyds konstrunda. Hon ställde ut på gården samma kväll och berättade om sin konst.

Foto: Carl Johan Gezelius.

Våra nya grannar berättade om sin flykt till Sverige en novemberkväll på Enebybergs gård.

Våra nya grannar

En mörk men mild kväll, onsdagen den 9 november, berättade några nyinflyttade enebybergare dels om livet före Sverige, dels om tiden i Sverige.

För syskonparet Alissar Shakrah och Yazan Shakrah blev flykten strapatsrik. De har palestinsk bakgrund men är uppväxta i Syrien. Under kriget fick de flytta ett par gånger inom Syrien för att undkomma striderna. När de bestämde sig för att fly blev det särskilt komplicerat. Som palestinier i Syrien var de statslösa och saknade därmed pass. Därför tvingades de anlita flyktingsmugglare. Resan gick i flera etapper med både buss och äventyrliga båtar. I Europa landsteg de i Italien där nya flyktingsmugglare tog dem vidare. I bil med en chaufför som körde 24 timmar utan uppehåll var rädslan stor att föraren skulle somna. I Tyskland stoppades de av polis och blev förhörda, men de släpptes vidare. Målet var Sverige eftersom de hade en bror i Stockholm. I migrationsverkets regi hamnade de i byn Långträsk. Alissar gick i gymnasiet, men Yazan var för gammal och blev sysslolös. Utan personnummer inget arbete. Efter två år fick de uppehållstillstånd och skickades tillbaka till Stockholm. Nu går Alissar på komvux för även hon har blivit för gammal för ungdomsgymnasium. Hon arbetar som volontär vid Välkomstcentret på biblioteket i Mörby centrum. Yazan studerar på komvux och har

arbetat på restaurang, men ska nu tillträda en tjänst som ekonomiassistent.

Mohamad Allatif och Noor Malek har söner Omar och Ali samt dottern Jana. I Syrien levde de ett gott liv. Mohamad var pilot och Noor var tandläkare. Under en period arbetade de i Saudiarabien, men livet där kändes otryggt. Deras flykt blev inte lika dramatisk som för Yazan och Alissar. Deras första anhalter blev Flen och Strängnäs. Efter två år fick de uppehållstillstånd och flyttade till Enebyberg. Makarna arbetar som volontärer vid ankomstcentret i Mörby Centrum. Utöver detta kör Mohamad också grannsamverkansbilen. Han är i startskedet av ett eget företag, som ska exportera dentalprodukter till Saudiarabien. Noor studerar svenska som andraspråk och ska i dagarna tillträda som tandsköterska vid Folktandvården. Det är en deletapp i målet att så småningom åter arbeta som tandläkare. Noor leder en småbarnsgrupp i gymnastik och en gång i veckan joggar hon tillsammans med andra joggar. Mohamad visade vackra bilder från Syrien. Sonen Omar som går i första klass avslutade familjens berättelse med ett litet anförande på god svenska. Han framhöll hur bra han trivs i Sverige. I detta instämde hela familjen.

Föreningsmötet avslutades med kaffe och dopp då vi alla fick tillfälle att ställa frågor till våra nya grannar.

Gunilla Peterson

Mera Robsahm – vad gjorde barn och unga på 1830-talet i Norrort?

I vintras hade vi ett uppskattat program på gården då Birgitta Segerström från Gribbylund berättade om Carl Henric Robsahm och hans dagbok. Robsahm bodde på Gribbylunds gård och skrev dagbok på 1830-talet. En av hans kamrater var Sundström på Enebyberg. Familjerna umgicks både på Enebyberg och på Gribbylund. Robsahm åkte eller gick ofta in till Stockholm där han även ägde ett hus och passerade då förstås Enebyberg. Därför är det mycket om Enebyberg i dagboken.

Nu finns hela dagboken att läsa och dessutom med kommentarer från historikern Britt Liljewall som sätter in dagboksuppgifterna i deras tidsmässiga, geografiska och sociala sammanhang och ger en del intressanta kringuppgifter om Carl Henric Robsahm själv.

Att läsa en persons dagbok för tre år av personens liv gör att det känns som man lärt känna honom, trots att han faktiskt är död sedan 1838. Och inte bara honom, utan delvis också hans barn, hans vänner och grannar. Frun och gårdens arbetare är mer anonyma.

Carl Henric hade åtta barn – tre söner med första frun Christina, Victor, Abraham och Henric, och två döttrar och tre söner med andra frun Johanna, nämligen Lovisa och Desideria samt Wilhelm, Knut och Otto. Christina dog när Henric föddes. Henric själv dog i lungsjuka när han var tolv år och finns inte med i dagboken. Abraham verkar bo i Stockholm. De barn vi kan följa i dagboken är 1835–1837 mellan 11 och 25 år. Hur levde barn och ungdomar i våra trakter för 180 år sedan? Hur roade de sig?

Det verkar ha varit vanligt att finare familjer på den tiden ofta hade bekantas ungdomar boende hos sig, kanske som ett led i utbildning och social fostran. De har roligt tillsammans, med stort umgänge mellan gårdarna och de förlustelser som fanns. En del kvällar spelade man kort – kambio även kallat enkortskille. Det är ofta dans. En söndag i februari skriver han att flickorna gick till kyrkan medan "alla Gossarne, både stora och små, utom Wilhelm" (som var sjuk), "var på skridskoåkning hela ån fram till Hägernäs kvarn och sedan ut på Värtan fram till Viggbyholm".

En vilsekommen ekorre fångas in och pysslas om som husdjur, ställer till oreda i rummen. Vid något tillfälle fångar småpojkar sex levande råttor och förvarar i en glasburk. Senare bestämmer Robsahm att pojkar ska få en skilling banco för varje råtta de fångar i råttfälla under förutsättning att de för bok över sin fångst, veckodag – datum – vilken slags fälla. Så kan man utvärdera vilken fälla som fungerar bäst. En kväll klär flickorna ut sig till gossar och ställer till med "gyckelspel" till allas glädje.

Man gör utflykter, går på bröllop och enklare visiter, åker in till Stockholm på begivenheter – Bellmansfesten, kronprinsens namnsdag, konungens återkomst från Norge, militärmanöver på Ladugårdsgården.

Victor, som är vuxen, metar i Rönningesjön, så till exempel på Palmsöndagen 1835 serveras stora abborrar på middagen. Ibland blir det gädda. Han jagar också, en morkulla, en hare nämns. På valborgsmässoafton är det eldar som "glädjeilluminationer" men en av eldarna var för att locka nors till strandkanten och fånga fisken. 1836 flyttar Victor – då 26 år – till Filipstad där han fått jobb som bokhållare hos bergmästaren Franz von Scheele.

Wilhelm, 16 år, fiskar också och är med pappa och drar not vid Löttingelund i maj 1835. Några dagar senare – 26 maj – skriver Robsahm att det snöade på morgonen, göken är stum och "det är Fan till Sommar". En dryg vecka senare, på pingstdagen den 7 juni, är det stor bjudning på Gribbylund och nu klagar han på värmen, 27 grader i skuggan. Man promenerade trots värmen till Johanneskällan vid Rönningesjön och, skriver han, roade sig sedan så gott man kunde med musik, sång, lite dans och något dricka.

Den 9 juni badar "all den härvarande maskulina ungdomen", 16 grader i vattnet. Guvernanten och flickorna var veckan därpå till Hästängen. "De foro Sjövägen och woro raska som sjelfwa verkstälde rodden."

Midsommarafton var det majstång, spelman, inbjudna gäster, salut, förplägning till "folket", dans ute som "gårdsfolket" fortsatte i slöjdsalen. Herrskapet med gäster dansade i

Salen (finrummet) efter supén till Fortepiano Kadrija och Anglaise. Midsommardagen fortsätter med festande – snaps, punsch, brännvin, öl och toddy, men det framgår inte om ungdomarna var med om det. Däremot förlustade sig ungdomen med ”att springa enkeleken”, det vill säga de lekte sista paret ut.

Juni 1835 avslutas med att flickorna gläder sig åt att pianot blivit stämt. Småpojkar har i flera dagar roat sig med att skjuta med pilbåge. Knut skjuter sönder en fönsterruta. Wilhelm som är 16 år deltar inte i bågsjutningen, eftersom han äger rätt att nyttja ”eldgewär”. Pappa är stolt när han kan berätta att Wilhelm skjutit en fågel. Det nämns morkulla, gröngöling, sidensvansar, ”Spilkråka” (som man åt).

En dag i november är det husförhör på Gribbylund med tjugofyra ”främmande personer”. Det är mat och sedan dans fram till klockan ett på natten. Nästa dag är alla bjudna på slädparti (13 november!) till Löttingelund och att där dricka ”glödgadt Win på blanka förmiddagen”. Robsahm själv promenerade.

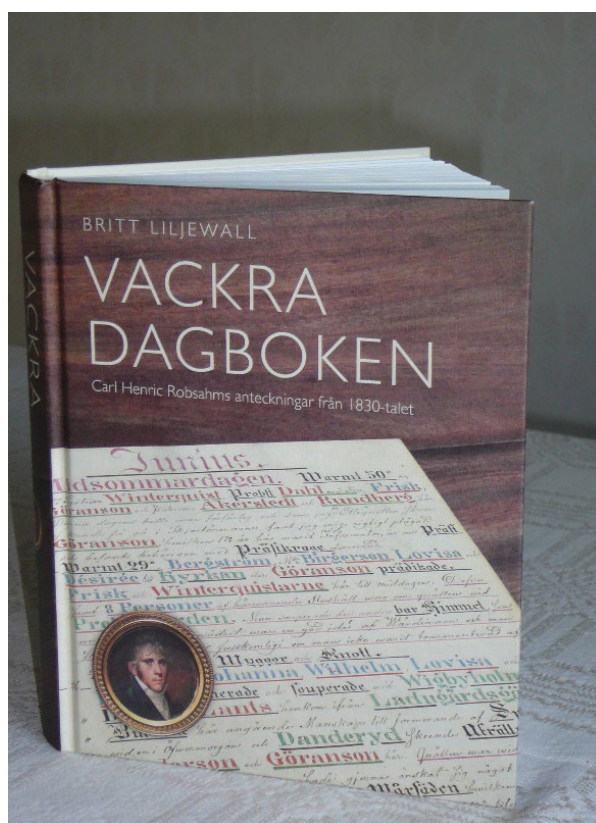
På Carlsdagen, 28 januari, har Robsahm både namnsdag och födelsedag och då blir det kalas med totalt 57 personer, det äts och dricks förstås, gubbarna spelar wira och ungdomen dansar.

Till dottern Desideria köper pappan målarutrustning och låter binda in noter. Hon är bara 15 år när hon förlovar sig. Robsahm skriver om henne och fästmannen ”emellan hvilka båda jag länge bemärkt att det varit ganska goda Ögon”. Han tycker de är väl unga, men eftersom fästmannen (22 år) är förmögen, så är det bra, men bröllopet kan gärna dröja. När fästmannen ska köpa sig gård hjälper Robsahm till och de är runt och tittar – Räcksta i Spånga, Veda i Vallentuna, Farsta säteri på Värmdö, Alby i Fresta. Det slutar med att fästmannen köper Viggbyholms herrgård, flyttar dit, men fortsätter sitt arbete som notarie i Stockholm, anställer en inspektör att ansvara för driften av jordbruket.

I september 1837 står bröllopet med den då 16-åriga bruden inne i Stockholm. Det är vigsel och middag på Hotel Turc på Blasieholmen. Med sex ekpage reser man norrut. Vid Stocksund möter sex ryttare med facklor. Vid

Danderyd möter jägare med Waldhorn, man hurrar och skjuter skott med gevär. I Enebyberg är väderkvarnen illuminerad, salut med kanoner, brinnande tjärtunnor på andra sidan vägen. På Viggbyholms ägor är det marschaller och kanonskott, sedan mera mat och dryck. Robsahms kommer hem ett på natten, men är nästa dag bjudna klockan ett på eftermiddagen på frukost hos det nygifta paret. Mamma åker dit på förmiddagen för att ordna med kalaset. Det blev mat, kanonskott, dikter och Bellman. Bröderna Wilhelm, Knut och Otto – 18, 15, 13 år – satt under måltiden vid spelmansbordet och skålade för sig själva och, skriver pappan, ”gossarne woro vid uppstigandet en smula Pirum.” Klockan nio på kvällen var Robsahms hemma igen på Gribbylund – så det blev ett redigt bröllop för det unga paret.

Anita Andersson

Britt Liljewall: *Vackra dagboken* – Carl Henric Robsahms anteckningar från 1830-talet är utgiven av Stockholms stad, Stockholmia förlag. Finns att låna på Enebybergs bibliotek.

Har du bytt adress?

Sänd din nya adress till:
Jan Löfgren
Slångränd 13
182 45 Enebyberg
info@enebyberg.com
073-4406093

Vårens program: se vår hemsida för det aktuella programmet: www.enebyberg.com

Gamla och nya bilder

Höglidsvägen från Skolvägen förr och nu.

Foto: Carl Johan Gezelius.

Foto: Carl Johan Gezelius.

Gamla Norrtäljevägen och Slättervägen nu och förr.

Enebybergs Gårds Förening och Gårdsnytt

Enebybergs Gårds Förening
www.enebyberg.com
Bankgiro 529-2792

Redaktörer

Ingrid Haugen
Franciska Sieurin-Lönnqvist

C/o Carl Johan Gezelius
Blockstigen 4
182 46 Enebyberg

Tryck

Lindbloms KopieringsButik AB